

Lenka Picková. Vitalita současné galicijštiny

(Oponentský posudek disertační práce)

Autorka přistoupila k práci po prostudování relevantní odborné literatury, zejména literatury v angličtině. Z ní čerpá základní podněty i myšlenku soustředit pozornost na jazyky v kontaktu, vitalitu přirozených jazyků a na metodologii moderní sociolingvistiky. Studium odborné literatury získala relevantní informace o vývoji sociolingvistiky a prokázala znalost bibliografie i sociolingvistických pojmů. Bližší pozornost věnuje vymezení faktorů, které ovlivňují vitalitu přirozeného jazyka (podle Gilese, Bourhise a Taylora, 1977), zabývá se teorií jazykové vitality – od Joshui Fishmana, 1991, 2000 přes zmíněnou trojici Howard Giles, R. Y. Burhis a D. Taylor (1997), L. A. Grenoble a L. A. Whaley (1998), Leanne Hinton a Ken Hale (2001), Williama Labova (2001) až po Tasaku Tsunodu (2005). V prostudovaných pracích nachází nejen strukturaci problematiky, nýbrž i podmínky a možnosti revitalizace minoritního jazyka historicky ovládaného jazykem majoritním.

Doktorandka prochází jednotlivá kritéria tří základních teorií jazykové vitality (UNESCO, Fishmanovu a Gilesovu), srovnává jejich explikativní sílu a výsledky a dospívá k závěru, že optimální pro účely její práce je metodologie UNECSO. Je si plně vědoma složitosti problematiky a vyvozuje z ní tyto postupy: vycházejíc ze shrnutí historického vývoje galicijštiny, analyzuje faktory subjektivní (mezigenerační přenos a absolutní a relativní počet mluvčích), všímá si vzdělávání a rozlišuje pojmy „normativní galicijština“ :: „tradiční galicijština“. Poměrně málo prostoru věnuje soupeření dvou norem galicijštiny v druhé polovině 20. století – prošpanělské a proportugalské –, jež se liší i pravopisem, i faktu, že z tohoto soupeření vyšla vítězně norma prošpanělská, kterou se řídí nová galicijská literatura, univerzitní výuka galicijské filologie, komunikační média atd. Mám také jistou pochybnost o tom, zda termín „tradiční galicijština“ vystihuje obsah, jímž je vlastně běžně mluvený jazyk.

K jádru práce patří také posouzení postojů uživatelů ke galicijštině a odrazu těchto postojů v jejich chování. Doktorandka k tomu využila údajů Galicijského statistického úřadu od celkového počtu 9218 domácností (odpovídalo ca. 30.000 respondentů), pro vlastní analýzu postojů a chování pak získala výpovědi od 58 respondentů z otevřených diskusních skupin a pro hlubší analýzu zaměřenou výhradně na propojenost postojů a chování pět detailních polootevřených rozhovorů jedinců ze stejného místa bydliště. Výsledkem ankety je zjištění, že „na rozdíl od minulosti, kdy s vyšším vzděláním dochá-

zelo k přechodu pouze ke kastilštině, je současným nejvýraznějším trendem napříč všemi vzdělanostními skupinami přechod k bilingvistice.“

Osobním komentářem ke zjištěným údajům a jejich zevrubnou analýzou dokázala doktorandka dobře postihnout dynamiku vývoje současné galicijštiny. Práce je bohatá na fakta a plasticky vykresluje proměnu sociolingvistických funkcí v posledních zhruba čtyřiceti letech. Je dobře strukturovaná a odborně kompetentní. Autorka přistupuje k analýze materiálu získaného anketou i jinými cestami s plným pochopením věci, s poznatky nakládá kompetentně a prokazuje širší rozhled jak po současné sociolingvistice a jejích metodách, tak po vlivech, které postupně na galicijštinu působily v jednotlivých obdobích jejího vývoje. Sociolingvistické změny dokázala promítnout do přehledu vývoje galicijštiny a jeho periodizace. Je tedy možno říci, že jazykovou situaci galicijštiny zevrubně prozkoumala ze všech relevantních hledisek.

Závěry vyvozené z této důkladné analýzy proměn sociolingvistické situace galicijštiny jsou rozporné jako realita sama. Na jedné straně od poslední čtvrtiny 20. století do dneška galicijština ztratila stigma méněcenného rustikálního jazyka, který neměl ani kodifikovanou jednotnou spisovnou normu, ale na straně druhé „stále více ustupuje ze své doposud tradiční a pro svou budoucnost naprosto zásadní funkce jazyka pro komunikaci v rodině a mezi přáteli, a to především u mladých lidí“. K této situaci přispívají i všeobecné demografické tendence.

Tak se vedle velmi pozdní kodifikace spisovné normy (uveřejněné teprve v roce 1982) současná sociolingvistická situace vyznačuje tím, že se ke galicijštině jako k mateřskému jazyku hlásí v Galicii jen 68,3 % obyvatel (údaj z roku 2003). Příčiny tohoto stavu jsou podrobněji rozvedeny v analytickém komentáři. Bylo by zajímavé zjistit, jaká je dnešní situace, ale to může být úkolem dalšího zkoumání.

Práce má pěknou vnější úpravu, statistické údaje jsou doplněny grafickými ilustracemi, bibliografie je přiměřeně bohatá. Informační hodnota práce je nesporná a koneckonců i metodologicky je tu naznačena cesta k budoucím výzkumům.

Předloženou disertační práci považuji za zdařilou a plně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 3. června 2014

Prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc.